

EESTI NOORUS

NOORSOO
KULTUURI
AJAKIRI

ILMUB
ÜKS KORD
KUUS

TELLIMIS-HIND:

Aastaks kr. 1.80
pooleks aastaks „ 1.—
veerand aastaks „ 0.50

KUULUTUS-HINNAD:

1 lehekülge . . . kr. 30.—
1/2 lehekülge . . . „ 15.—
1/4 lehekülge . . . „ 7.50

TOIMETUS JA TALITUS TALLINNAS, LOSSI PLATS 4 TELEFON 429-77

Juuni

Nr. 6 — 1932

IV aastakäik

Saare naine kesa kündmas Mustjalal.

SISU: Üksi. Öö Ebaaverel — R. Grauberg. Kevadhurm — Adrienne Lints. Abiturentide päevad — N. Metslov. Loodus kutsub — J. Kents. Matkates Saarel — H. Reinfeldt. Paasverest Peipsini — R. Grauberg. Mida hääd sain Soomest? — Evald Tohver. Talvemuljeid Tuusulast — Linde Jakobson. Sädemeid saamas — Pärja Larsperk. Kanneljärvel — Jullus Liivak. Suvevaheaeg — Helga Saage. Nabemägi — Enno Siirman. Suvisel matkal — Altea Jaakson. Looke karjapõlvest — Alfred Nei. Kasvatasin keeduvilja — Miralda Kivi. In memoriam † Albert Kreek ja Hugo Salit. ÜENÜ elust. Pilte. Reproduktioone. Kuulutusi.

MAASTIK.

ÕLI. A. JANSEN

Üksi.

*Kuusik mu ümber. Lindude laule,
tuhandeid kõlasid kullerdub läbi aju.
Päike helendub järvil ja laineil.
Kastepisarais sädeleb leinapaju. .*

*Päikese paistes mu kulmudele
Pää panen ülaste sekka ja silmad sulen.
Hardalt hajuvad sõnad samblale:
küll on siiski hää, et inime olen! —*

*Kõik on nii lähedane ja hele,
kõik on kuidagi südamele nii ligi:
rõõmud, mülliseid kaotand teele,
kõik, mida leidnud ja leian ja kaotan veelgi.*

*Tood mulle lilli, tood mulle muretki:
miski südamele ei ole liig valus!
Oman su täna, kord s i n u kaotangi —
elu, sa ahtake uni, nii ilus, nii ilus!*

Hommikul 17. 5. 32.

R. Grauberg

Öö Ebaverel.

**Mets magab,
ja sinagi vist, —
välke mu sõber!**

**Tea, mina istun siin
kõrgete kuuskede all
muinasjuttude mäel.**

**Laule koldele viin
mu südame suure tule:
Koon hõbelinikuid kuule.
Mulle kammitsaks värss ja riim.**

**Kuulahtan: sammude kahin...
— o, suigu, need minu vaid mõtted!
Mu ümber metsloomi mitmeid
kahlab lillin ja lehin. —**

**Kohendan korraaks veel tuld.
Metsas virguvad linnud. —
Kõik minu mannetud laulud
Saadan sulle päri päikest ja tuult!**

18. 5. 32.

R. Grauberg

Kevadhurm.

*Kuis küttestad mind kevad fergemeelne,
mu sydamele iuhjat püüniist sead!
Su mänguust väriseb hing hõbeteelne,
mu lemmiklaule — neid nii palju tead!*

*Roos kevadega õisi siis ma pillaks,
ja sära värsind silmadeesse toots!
Ma rõõmu muudaks armastuse sillaks,
ja südamed kõik kevadvärsteiks loots!*

*Kõit on veel ees! See on ju alles algus!
Töö rohelus — kuis on ta mulle uus!
— Tuul vallatult mul mängleb juuste salgus. —
Oo! Tahan nüüd, et suudleksid mind, muus!*

18. V 32.
Tallinn

Adrienne Lintõ.

Abiturentide päeva mõtteid.

„Eesti Noorusele“ kirjutanud Tall. vilistl. liidu esimees N. METSLOV.

Tallinna-Harju kesk- ja kutsekoolide vilistlaskogude liidu poolt korraldati käesoleva aasta kevadel, enne koolitöö lõppu, esmakordselt laulatuslikem abiturientide päev kõigi Tallinna kesk- ja kutsekoolide lõpetajatele, kui ka mujalt Tallinna sõitnud abiturientide esitajatele, mis haruldaselt hästi õnnestus. Ettevõtte õnnestumine on tagatiseks ja ühtlasi ka kohustuseks seiltele, et sarnaseid „päevi“ ka tulevikus korraldatakse.

Millised on „abiturientide päeva“ eesmärgid? Neid oleks peamiselt kaks: 1) kontakti loomine vanema põlvtega ja 2) koondamine ühisesse vilistlaskogude perre.

Kontakti loomine vanema põlvtega, eeskätt praeguse töötava haritlaspõlvtega, on kooli lõpetajatele esmajärgulise tähtsusega, kuna kokkupuutumistest vanema põlvtega saavad noored elluastujad kõige pealt ja sageli kõige asjalikumalt informeeritud neist raskustest, milised neid eluteel ootavad. Aga mitte ainult seda: niisugustel kokkupuutumistel, nagu seda näitas möödunud abiturientide päev, saavad nad ühtlasi ka julgustust eluteele: ei maksa kunagi eluraskuste all pead norgu lasta ja meelt heita; paljud praegu heal järjel seisvatest töömeestest on omal ajal suures kitsikus ja raskustes olnud, kuid nad ei ole meelt heitnud ning tulevik oli neile hiljem parem. Praegune aeg on ju raske, kuid töömehed, kindlad ja tugevad töömehed, võivad ikkagi läbi lüüa, ehk nii nagu abiturientide päeval üks vanema põlve esindaja ütles: „suuri hürasid praegusel ajal teist ei saa, kuid suuri mehi võib teist küll saada!“

Sellist julgustust, mis tuleb otsekohe vanema põlve esindajate suust ja mis pole kuiv, akadeemiline tarkussõna, vaid põhjelinev otsekohesel ja sageli väga valusail, kuid õpetus-

rikkail kogemusel, sellist julgustust vajavad meie noored, kes ühiskonna uutena liikmetena siin-peavad kujunema uusi väärtusi loovaks tegureiks.

Ka teine siht, milleks meie abiturientide päeva korraldame — koondamine, organiseerimine vilistlaskogudesse — väärrib täne'epanu, kuna vanade ja noorte koostöös, mida võimaldab iga korraik vilistlaskogu, on noortel elluastujatel eriti otstarbekohane tarvilikke elu-isi teadmisi ja kogemusi kaaluda — rääkimata ka teatud ainelisest abist, mida sageli suudetakse ühisel jõul kuidagi võimaldada. Aineilise külje korraldamine vilistlaskogudes praegusel ajal jätab muidugi väga palju soovida, kuid organiseerimine ja korraldamine võib anda ka sel alal kaunis häid tulemusi.

Rõõmustav on see, et vilistlaskogude töö areneb teatud erapooletul pinnal ja seltskondlikkude organisatsioonidega koostööl, kus praegu rühivad kõikide voolude ja liikumiste esindajad käsikäes. Eriti tahaks suvel ajal aia-kriipsutada ÜENÜ tegelaste sooja ja toetavat suhtumist, mis näitab, et seal aru saadakse, milline tähtsus on sellel, kui keskkooli lõpetanud seltskondlisse ellu kaasa tõmmatakse. Haridus on vaid vahend, mis meid eluvõitluses tugevamaks teeb ning tegutsemisvõimalusi avardab ja eriti sobivad teotsemiskohad noortele elluastujatele on aatelised noorsookoon- dised. Sageli need, kes esimesi vagusid ühis- kondlisse tegevuse alal ajasid noorsooühingute ja vilistlaskogude liikumises, valgusid ka kau- gemale ning töötavad nüüd ka teistel aladel ja mitte kõige halvemalt.

Tahaks loota, et see koostöö ja heatahtlik suhtumine tulevikus veelgi süveneks.

N. Metslov.

Loodus kutsub...

Suvekuudel haarab noori tung lähemale loodusele, matkahimu. Rännakuromantika tõrjub raamatud, klassimuljed...

Koolinoorte matkahimu rahuldavad kevadised ekskursioonid. Kuid ka muud noored ja noorte organisatsioonid võiksid näidata matkamisele suuremat huvi, milleks eriti sobivad suvekuud. Eriti tuleks siin tegutseda kodumaa tundmaõppimisega. Häbiasjana tundub kui valuutaraskuste aja- järgul meie n. n. haritud seltskonnaski Helsingit ja Berliini paremini tuntakse — kodumaa vaatamisväärsusist, mida võõradki imestavad. Paljudki kaugelkäijad on võõrsilt tulnud tagasi tühja tasku ja tühja südamega — ent kodumaa ei peta kunagi. Jalutuskäigud lähemas ümbruskonnas, õppekäigud lähemal ja kaugemal, külas- käigud, väljasõidud, kõik võivad anda üleelamus, koduhurma, mida ei saa välismailt. Selles mõttes annamegi ruumi käesoleva numbril matka- kirjeldusile.

TOIMETUS.

Loodus kutsub... Kutsub meid oma tuhat- häälelise hnnukooriga; kutsub kevadsuise õrnvärskel rohelusega; tuhatvärvilise lillevai- buga... Iga üksik looduseraku paisub nüüd elust ja kasvamise innust, on tulvil täis õnne ja rõõmu. Kevad on kiidulaul elule ja loodu- sele... Looduse kevadist-suvist kutset aistib äga inimene. Eriti aga see haarab noori. „Noor olla, on kevadet rinna sees kanda!...“ Noorus ja noor, kevadvärskel loodus, nad va- javad päikest, nad täienevad ja küpsevad päikeses. Asjata ei tungita suvel emakesele loodusele lähemale, tema nooruslikku rüppe.

Kuhu minna, kuhu matkata: Kuhu? Ma vast- taksin: igale poole! Ühes kohas on loo- dus heredadvärvilisem, mitmekesisem, suudab kõita suuremal või vähemal määral iga in- mest. Teises kohas võhikule näib loodus ole- vat üksluine, toonitu ja igav. Ent kelle hing loodusele eriti vastuvõtlik, kelle silm eriti

Tallinna Kommertsgümni õpilaste ekskursioon Paunkülas, Piirita purdel (jõgi kahes harus) Kaugemal Kirivere järve. Langebrauni foto.

tundelik ja tähelepanelik, sellele on loodus igal pool huviküllane ja omapärane. See omapärane köidab ehtsat looduseharrastajat igal pool.

Laiemad hulgad otsivad meil ikka kaunimaid kohti. Neid meil on. Leidub neid igas maakonnas, igas kihelkonnas. Pole võimalust neid siin üles lugeda ega pole seda vajagi. Kirjeldusi ja juhatusi kaunimate kohtade suhtes leidub igas vähegi korralikus matkajuhises.

Siin kaks tõesti omapärast kohta Harjumaal.

Paunküla mägitmaastik (Harju Rõuge) ja järved, millised asuvad Kose kihelkonnas, 56—57 km. Tallinnast. Pääseb sinna Tartu maanteed mööda Kose-Ardu liini omnibussiga. Mõödume Kuivajõe, kus jõesängis vaid rohtu ja vesi enese uuristand sügavustesse. Kose kirikust edasi hakkab maastik muutuma kingulisemaks, paunalisemaks, üks kungas kenam ja kõrgem kui teine. Ja kungaste, mäekurukeste ja metsade vahele on keegi poetanud järvi ja järvekesi... Tähelepanevam on n. n. Teeristi mägi, tüüpiline vallseljak, kust avaneb laialine vaade

Lõhang Kostiveres.

P. Kents'i foto.

Pirita jõe orundile ja Kirevere järvele (v. pilt). Otse maantee ääres on Rõõsajärv peidetuna samanimelise mäenõlva ja metsa vahele. Teisigi vallseljaku, sälk- ja lammorge ning järvekesi, 5—6 lähestikku, asu tee veerel. Kogu ümbrus väärib imetlust. Ilusad kaasikud, mühisevad männikud, vallseljakud, müstilised järved ja järvekesed loovad siin omapärase võluva mitmekesisuse, omapärasema Põhja-Eesti maastiku...

Teiseks looduslikult omapäraseks kohaks P.-Eestis oleks Kostivere urked, millised asuvad Jõeletme kihelkonnas, Jõeletme kiriku lähedal, 23—24 km. Tallinnast. Pääseb sinna Narva maanteed mööda mitme liini omnibussiga. Kostivere urkete ilu ja vaheldus peitub sügavates lõhedes, seenkaljudes, lohkudes (vaata pilt), mis on maa-aluse salajõe ja kevadiste suurvete ajal maa peal voolavate vete ühise tegevuse tagajärg. Siin ühtlasel loomaastikul loovad urked ja kuiv jõesäng omapärase „karstimaastiku“ pildi. Karstimaastikulisist koobasmaist ja seenkaljust olemis kuulnud ja lugenud maateaduse raamatuis. Siin Tallinna läheduses on meil tükike karstimaastikku silmaga näha ja käega katsuda.

Kostivere urkete puhul ärjaga jäetagu külastamata ka Jägala juga ja tööstusastuti, mis asuvad siit 4—5 km. kauguses, samuti ka Ulgase vosvoriiditööstust (Jõeletmest 7—8 km. kaugusel mere ääres). Head teed ja lõbusat matka-meeleolu!

J. Kents.

Seenkalju Kostiveres.

P. Kents'i foto.

Matkates saarel.

„Eesti Noorusele“ H. REINFELDT.

*Moto: „Ei paremat pole kuskil pool
kui suisel ajal Saaremaal...“
„Saare värss.“*

Ta nagu ei olekski linn, too Kuresaare. Seirates teda merepoolt, näed ainult värvi- küllast taimestikku: heleroheline rannariba (Veisi heinamaa), millel vaid lesimas üksikuid kiduraid kadakaid ning kaldale puistatud „marmor“ (rändmunaka) hiiglasti, mis võtavad muinasjutulise ja halli ilme, kui tumesinised ja vahused lained tormavad kiiruga rannale, nagu tahtes hävitada sedagi ilunatukest tollel kruusasel maal. Kaugemal tõusevad piiskopilossi igivanad tornid vahtra-, hobukastanjate ja saarepuu tihnikuist, millised asetatuina kindluse vallidele omavad majesteetliku suuruse.

Astudes Kuresaare sisesse, viibid nagu mõnes vabaõhu muuseumis, sest lossile lisandub veel vanaaegne linn kitsaste munakivist uulitsatega, paekivist kõnniteedega ning madalate kivimajadega.

Piiskopiloss on säilind tänapäevani kasutuskõlvulisena. Ta omab hiigelmassiivsed paekivi seinad, kaks torni ning ümber suure kaitsevalli kraavidega ning väikseid „linnamägesid“ kolm. Lossis asub Saare muuseum, milles palju rahvusvahelise väärtusega muinsuseid ning arhiivraamatukogu. Ehtsatena on säilind piiskopikirik, piiskopi magamistuba (voodi plats müüris), lõvide hoiukoht, piina-

„Romantiline kaev lossi õuel. Hiljem ehitatud.“

kaev, muistne köökoma tarvetega ning piinakambreid.

Kuresaarest läänepoolle asub looduskaitse alla võetuna lindude paradiis, Linnu laht, mil-

Kuresaare

vaade

Õlimaal.

A. Jegorov.

les pesitseb hiigelhulgal juba kodunend vesilinde.

Väljudes Kuresaarest idasuunas suunime P ü h a s s e. Mõlemal pool teed tüübilised saare külad, näiliselt jõukad. Looduses domineerivad kadakliste karjamaade kõrval leht- ja okasmetsa salad ning põllud. Lähime kuulsa K u u s i k u metsa, kus iga-aastaselt peetakse ülemaailsi skautlaagreid.

Umbes 10 km. tallanud kosutavat metsateed jõuame K a a l i nõidusliku „järve“ manu. Peitununa kõrgete tihnikus kallaste vahele, asub umbes 50 m. laiune „järv“. Suvised õitsevad jasminid ning sirelid levitavad muinasjutulist aroomi. Loodusjõudude ürgelisus on surnud paekivimürakad, millised asetuvad kauldais poolserviiti, kõneledes maaaluse tõuke mõjust. Veel tänaseni pole lahendatud toda tekkimise probleemi — kuigi oletusi on palju. Mõõnma peab vaid, et too Saare kaunimaid kohti on imposantne oma looduslikus mõistatuslikkuses. — Keset kraaterit on muinasjutu järgi tahetud ehitada lõbulossi, kuid mis päeval laotud see vajunud ööseti. Kõik too hävitus olnud tingitud mõisniku liiderlikkusest ning järvevaimu pahameelest. Praegugi annab kivivare tunnistust tollest kavatsusest, painajalikumast muinasjutust minevikus...

Jälle okasmetsasalud, siis kehavõitu, sammeldunud õlgkatuslega Saare talusid, kadakaterikkaid karjamaid ning põldusid kuni jõuame K a a r m a l e — ajaloolikule mälestusmonumendile. Kütkestav on hiigelmaailm kar-

gassekasvanud vallidega ning voolava, keerleva ojakesega ümber linna saarlaste vabadusihke ja väsimatu töö tunnismärke. Siia on kantud kokku miljoneid koormaid kive ja mulda; siin on tõristand saare rauda kaarmalaste vahvaimad sõdurid, siin on kannatatud ühiselt piinapigistusi, mida veeretate teele saatuse halastamatu käsi. Siin, soo läheduses, heljувate, painajalikkude udude vöös, igivannade pihlapuude all asub ka Ukukivi, millele ohverdades loodeti õnne ja halastust neilt, keda arvati olevat vägevamad inimesist...

Läheduses asub saare hiiglaste kätetöö — massiivne Kaarma kirik. Ta meelestub kui tapastseen pörutavamast tragöödiast oma pööraseltsuurte kivitugedega ning nõelterava torniga suunimas sügavasse sinitaevasse. Kirik on gooti ehitis. Ta sisemuses on veel kalteid antiikesemeid nagu Peetruse kuhu j. t.

Muinasjutu järgi ehitand Kaarma kiriku Saare kangelane Suur Tõll. Tema poeg aga K ä r l a kiriku. Kahepäälle nad tarvitand ühte haamrit, millist visanud tarvitamiseks teineteisele, s. o. Kaarmalt Kärlasse ja vastupidi. Toed ehitand Suur Tõll, et vanadpaganad ja sortsid ei saaks rikkuda ta käsitööd.

Ja kõrval manala laiuvad kuulsad L o o n a K a a r m a p a e m u r r u d, n. n. K u i g u p a e a u g u d. Siin paljastub Saaremaa süda ning tema kondikava. Siit võib lugeda kaarmalase südame tukseid, tunda tema hinge. Nagu pind on paas viletsa lõikheinakamaraga, kadakatega ja kasevõsadega pealpinna, nii on ka kaarmalane sitke. (Järgneb.)

Paasverest Peipsini.

Laaste matkuri päevikust R. GRAUBERG.

— K ä r j e l. See on üksildane metsavahitalu, Paasverest umbes 5 kilomeetrit ida poole, kuhu saabusin õhtul. Magasin siin aidalakas karget und. Sajab hoovihma täna, kuid näib peatselt jällegi selguvat taevast. Pääsukesed sillerdavad kõrgel metsa kohal. Kirgas, hommikuvärske on maailm.

Õõsel oli mulle unenaabriks jutukas K ä r j e karjane, väike, armsasilmaline venepoisike Mustveelt. Me jutlesime ligi keskööni. Jutlesime siinsete põlismetsade ja metsloomade teemil. Oli näinud karugi, kes sageli käia väljadel ning sügisel eriti meeeldi sasida kaerapõide. Metsavaht poegadega olnud mit-

meid õid varitsemas mesikäppa. Kord karjas olles kohanud huntigi P u n a s o o teel. Neistki liiguvad siin mõned, ütles. . . Üht põtra näinud möödonud suvel Piilsis raudtee veerel ja üks emahirv kahe tallekesega sõrkinud alles hilju kergel sammul mööda karja mant. Siis, — mind hakkas ju aegamisi valdama une rammestus, — ta jutulõng kaldus Peipsisse, Mustveese ja rannaküladesse, matkalkäikudele sisemaal, kus ta onu saatjana varem müütanud peipsi kiiske ja ahvenaid.

Jäin viimaks magama rasket matkuri metsa, kuidas kuigi ketrab veel jutulõnga karjane,

kel näib vähe und, sest ju varahommikul ammu kuulin teda ronivat alla lakast. Siis kolkatasid karjakellad.

Edasi taas. Huvitav oli matk Kärjelt otse mööda nõorsirget metsateed. Kraav sügav teekaldal avastab matkurile maakamara ehituse, mida katab sinisavi ja rebaseliiv. Vastavalt sellele kattele on ka vahelduv puistu iseloom. Savikattel asub soo, mille valitsevaks puuks on kask, ka lühikasvulised kuused ja mõned põõsastaimed. Liivakatte alul aga kasvavad rootihedalt kõrged männid, mille vahel üksikuid saledatüvelisi kaski, haabu.

Palju eksootilist iidust on veel sinseis põlismetsades. Kohati on näha tihedas tüvestikus murdunud puid, millised ripnevad teiste, kasvavate najal. On raske vaikus ümbruses, — huiked mu kaikuvad nagu suures hügelkastis. Kraaviveerel õitsevad külluses sinikad nagu sinakatoonilised vihast, et neid ei nähta ega nopita. Möödun mõninga'st väikesest raies- tikest teekaldail, mis siin põlismetsis tunduvad ahtakesed nagu hiiglaste hambajäljed. Raies- tikel kasvab mehekõrguseid mürke, anger- vakse, üheksavägiseid ja muud põõsastikku ning mahe tuul kannab nüüd tüünet hõngu ulgumetsa iidsest sigivusest.

P u n a s o o l. Jaama siin ei ole näiliselt min- gisugust, üks harutee vaid — seegi kõvas- ti lukus — mõned riidad puid ja ühe raudtala küljes lauake kohanimetusega sellel.

— Stop! Juba saabub vedur, järel paar

pooltühja vagunit. Rongijuht müüb mulle pi- leti — ainsale tulijale Punasoolt, Ronin vaguni- rõdule — ja juba ärasõit.

Rong suundub läbi põlismetsade ja kõrv- asulate, kuni — ilmub Avinurme, see veider asulasegu külast ja alevist. Siin näib muutu- vat korruga rahvuski — kuulda ainult venekeelt ning jaama ümber askeldamas vene näod.

Rongi seisu ajal ilmus jaama igasuguseid kaubitsejaid. Vagunitrepil müüs keegi venela- ne suitsuräimi, kuna kaks mustlaseite panid välja kaarte jaamaesisel pingil, ja vaatasid kätt. Kui eemaldusid meisiid, lipsas teine saagiisus vagunisse, kuid siis äkki ilmus kons- taabel teisest uksest — ja nagu tuul oli kaar- dimoor väljas. Kirudes lonkisid mõlemad ale- viku poole.

Piisi ja Mustvee vahel möödus raudtee veerel veelgi tüsedajid metsi, kuid juba enam tavalisi, kus lepp peaaegu valitsev puu. Jär- vas ei võiks uskudagi, et lepp on kuski ka rohkem kui võsastik.

— Siis sõrenevad viimati metsad, läel valgemaks vaguni sisemus — rong suundub lagedale heinamaale. Vasakul, umbes kilo- meetri kaugusel, peaaegu rööbiti raudteeli- niga kulgeb pikk majaderida, mille katkelisi kontuure kaugemal ühendab mingi sinakas- hall palistus. Eel rongi paistab suurem majade- sagar. See on Mustvee.

Taamal kohiseb Peipsi.

N. n. „Tasuja tammed“ asuvad Harku pargis 12 km. Tallinnast, 5 km Nõmmelt. Läheduses asuvad ka veel Bornhöhe, „Tasujast“ kuulsad Lodjajärve (Lodjajärve) lossi varemed, milline nimi vististi endisest Lodja (Parve) järvest (praegu Harku raba)

Pildil õpilaste ekskursioon Tasuja tammede all. Puud on vanadusest õõn- sad. Teise puu õõnsusse mahub parajasti 12 last.

Puud vääriskid võtmist looduskaaise alla.

Olime Soomes.

Sealpool lahte rahvaülikoolides viibinud eesti noorte muljeid.

Vasakult paremale: **Evald Tohver**, 23 a. Harjumaalt, Peningi vallast, Kalesi külast, Nõmme talust. ÜENÜ Aruküla osak. liige. Viibis Perä-Pohjola rahvaülikoolis Põhja-Soomes. **Linde Jakobson**, Tallinnast. Viibis Tuusula rahvaülikoolis, Helsingi lähedal. **Pärja Larsperk**, Sompast, Neitsimäe talust — ÜENÜ Sompast osak. liige. Viibis Kesk-Soomes Suolahti r.-ülikoolis. **Julius R. Liivak** Arukülast, Miku talust, ÜENÜ Aruküla osak. liige. Viibis Viiburi lähedal Kanneljärvi r.-ülikoolis.

Mida hääd sain Soomest?

Esimeseks on see, et õppisin ära soome keele. Muidugi selle kuue kuu jooksul, mis seal viibisin, ei saanud ja ei võigi keelt päris selgeks saada. Kuid algus on nüüd käes ja edaspidine õppimine on juba palju kergem.

Teiseks sidus mind suusatamine ja suuskade võidmine. Soomlane ja suusad, need on kaks lahutamata asja. Soomes leidub sagedasti ühes talus, kus suur pere, enam suuski kui mõnes eesti külas kogu küla peale. Kuuldes, et Eestis vähe suuski imestasid soomlased. „Kuidas seal siis talvel liigutakse?“ küsisid nad. Oli seal noor ehk vana, naine ehk meesolevus, tuli kas või kiirustada naabri talusse—tehti see ikka suuskadel.

Kui juba see suusatamine nii laialine, siis on ka muidugi suuskade määrimise kunst kõrgel järjel. Küll seal oli igasuguse ilma ja lume kohta isesuguseid määrideid. Mõned neist, mida seal tarvitati: vesikeli lauhakeli, pak-kaskeli, hangekeli, karkeakeli, viikeli jne. Igal kelil oli oma määre ja võideid veel mitmet selti ja sorti. Määrimise kunst oli ka iga määride juures pea isesugune.

Oppeainete kohta võiks niipalju öelda, et selle lühikese aja jooksul, mida see õppetöö kestis, võeti küll läbi õige palju. Muidugi ei saanud ju ühessegi ainesse päris põhjalikult süveneda, sest neid aineid oli ühekorraga palju käsil. Kuid siiski peajoontes, üht enam,

teist vähem, sai nüisugust tarkust õige palju juure, mida tegelikus elus kõige enam tarvis läheb. Ühte tahan siinjuures öelda, ärgu mitte liig noorelt kiputagu rahvaülikooli ja kui juba sinna on kindel nõu ja tahtmine minna, siis on parem kui olemas kaunis tugevad eelteadmised. Sel juhul on seal õppimine ja viibimine palju kergem ja siis võib sealt ka palju enam teadmisi lahkudes kaasa tuua. Liiga noortel, osalt veel lasteas oleval noortel puudub arusaamine sellest rahvaülikooli vaimust ja põhimõttest. Inimene kellel veel algkooli aeg värskest meeles, mõtleb, et rahvaülikool on ka samasugune asutus nagu algkoolgi. Kui ei saanud aastaga läbi, jäeti teiseks aastaks istuma. Siin on aga hoopis teine asi. Igal õpilasel tuleb omal püüda, mis püüda on, ja iga kaotsiläänud minut on rahvaülikoolis kallis. Just selle tõttu võetakse ka õppeained läbi suure kiirusega. Seal tuleb küll iga vaba minut täielikult õppimisele ja tööle pühendada ning ongi rahvaülikooli tööpäev õige pikk ja see võib mõnelegi noorele koormavaks muutuda.

Kui mõni eestlane peaks kavatsesema Soome rahvaülikooli minna, oleks talle väga kasulik tutvuneda ju enne soome keelega, mida selgem, seda parem. Sel juhul on palju kergem läbi saada.

Üidmulje sellest põhjas virmaliste mail asuvas rahvaülikoolist ja Soomest on minul väga hääd.

E. Tohver.

Jalvemuljeid Tuusulast.

Kui Tallinn silmapiirilt kadus ja soome rand lähenes, tahtis seni püsind vaimustus ja õhin Soome vastu nagu kaduda. Tekkis väike kahtlus kõgu selle sõidu otstarbekkusest. Meeleolu langes veel enam kui raudteerong peatades sihtjaamas, Rjstinummel, mind maha lasi ja mulle ühest pisikesest putkast tõerdati: sama see jaamahoone olevatki. Edasi, mööda metsavahelist teed minnes, pimeduse ja poriga võideldes tundsin enesest hirmust kahju. Hetkeks peatusin veel koolimaja ukse taga, mõtlesin, kas minna või mitte? Kuid siis vajutasin otsustavalt käerauale ja sees ma olingi. Edasi arenes juba kõik väga ruttu ja meeleolu tõusis, nähes niipalju rõõmsaid noori ja tundes nii südamlikku vastuvõttu minu nii ootamatule tulekule. Sünged mõtted kahtlused ja elarvamised jäid ukse taha ja sinna nad jäid igavesti. Ei elustand neid hiljem väike jaamahoone ega metsatee, milliseid tervitasin hiljem alati rõõmsa naeruga; vaid korra vast siiski sundisid nad mind veel tõsisemasse meeleollu ja see oli siis, kui neid viimast korda lahkudes tervitasin.

Imekiirelt kodunesin ja sulasin Tuusula ühis-kodu perega, küllap vist selleks kaasa aitasid mu keelelised komistused ja nendest ma-natud koomilisus, mis sageli tõsised soom-lasedki roopast välja löi ja naerma sundis ega mitte vähem, kui nii „rõõmsat eestitarigi“.

Kadus ka hirm pikkade talveõhtute eest „üksikus maanurgas“. Ah kui need õhtud oleksid venitada annud veel pikemaks! Olid viimased ju nii oodatud alati oma vahelduvuse ja mitmekesisusega. Päevade eeskava ikkagi enam vähem reeglipärane olles ja kooliga sarnanedes, kujunes õhtune tegevus täiesti omapäraseks. Avanes õpilasele oma tegevusväli ja tõesti imestama paneb, kui mitmekülgne see oli. Olid koosolekud, mis oma elavuse- ja kaasakiskuvusega otse haarasid, kus sõna võeti ja tarvitati niisuguse osavusega, et vägisi unustasid kõnelejad olemast noored vilumata rahvaulikooli õpilased. Ja kui siis veel ajakiri ilmus, noh siis tegi koosviibimisele lõpu ainult kell, mis kutsus õhtusöögile.

Erliline kaasakiskuvus oli muusikaringil, mille ümber oli kogunenud väike, päris kunstnikkude pere. Raskemad ja nõudlikumad muusikapalad said siin põhjaliku läbitöötamise, kui mõnes muusikakoolis. Tänuks oli aga ka alati avalikkudel peoõhtutel saalitäitvate kuulajate kiitus vaimustatud noortele kunstnikkudele üksmeelne.

Teine ring, mis samuti esimest maha ei jäänud ja enamusele suurt huvi pakkus, oli käsitööring. Seal töötati nii suure hoo ja innuga, et vaevalt usutav oleks nende tööde sealne päritolu. Minagi sain haaratud sellest töötempist ja ehkki vokki tallates aina oma moodi pöörles ja kangaspuudel enam tallalaudu oli, kui inimesel jalgu, siis hea tahtmise

juures ka need takistused võitsin ja töö põr-mugi halvemini ei edenend, kui loomu pool-est palju töökamail soomlasil.

Kui soomlasi õppisin armastama maja sees-pool asutuse seinte vahel, siis soome maad aitasid teha lähemaks need õppematkad, mida sooritasime lähemale ja kaugemale väljaspoole. Tänu juhataja vilumusele ja leidlikkusele õn- nestusid need alati, tuues alati ligemale ja li- gemale seda teist kodumaad.

Nagu ilus uni möödus talv. Ruttu, vast liigagi ruttu saabus kevade, kesk kaljusid ja metsi. Ainus kurbus oli lahkumine. Lahkumi- sena soovisime uut ja rõõmsat jälleängemist ja tööd sama ideelist, puhast ja kõrget, kui oli- me saanud eeskujuna õpetajailt-kasvatajailt talve jooksul.

Kaunid on mälestused, mida tõin Soomest ja alati ootab seal teine kodu, valmis andma jälle jõudu ja tahet elule.

Linde Jakobson.

Sädemeid saamas.

Nagu „Eesti Nooruse“ lugejaile teada, oli mul võimalus viibida möödunud talvel õpi- lasena – stipendiaadina Kesk-Soome kan- sanopistos (rahvaulikoolis) — ses põhjamaa noorile omases vaimutemplis, kus sütitatakse südameid, vaimu ja hinge. Võin täie julgusega konstateerida: see lühike talv oli minu elus kahtlematult üks neid kaunimaid ning igav- eseks mällujäävaid, millele üha mõtlen taga- si. Juba see harras sõbralikkus ja külalislah- kus, millega seal mind kui eestlast kõikjal koh- heldi, oli enam kui tähelepanuvääriv — midagi hoopis niisugust, mida meie vaevalt tunneme või väljendame. Vaevalt saadelda, et oled eestlane nii öeldakse kohe „terve tulo!“ Ja kõikjal seda tajusin täiel määral juba esimesest hetkest, mil asusin soome pinnale — Helsingi.

Eks öeldakse ikka küll, et oleme soomlastega hõimurahvad ja meie keel üksikeisest palju ei erine, kuid siiski esimestel päevadel sünnitas keeltest arusaamine võrdlemisi suuri raskusi. Ent siiski mõneaja möödudes olin ka seski kodu, milleni jõudmine oli seda kergem, et asu- sin kahe soomlase, noore energilise ajaloo magistriga ja üliõpilasega, kes olid siin prak- tikantideks, ühes ruumis. Neilt sain alul ju- hatusi ja õpetusi soome keele alal. Valdasid mõlemad saksakeelt ja olid mulle abiks, kui ma keelega toime ei tulnud.

Alles keele valdamisel, mis hea tahtmise juures pole kuigi raske, võisin sukelduda ammu ihaldatud vaimuvara salvede — soome ilu- kirjanduse ja teaduse manu. Olin tõsiselt häm- mastanud leides seal nii võrratult palju väärt- suslikku ja head. Kuna koolis oli õpilaste kasu- tada hiigla suur raamatukogu, mille väärtus oli 40000 Sm., ei olnud raamatute valikust puudust: seal oli kõikide soome tähtsamate kirjanike ja luuletajate töid külluses ning tõlkekirjandus sisaldas ka eesti kirjanike Tam-

saare Tuglase j. t. fõid. Kahju ainult, et aega ei piisand põhjalikumaks süvenemiseks. Sest tegevust muilgi huvitavil alul oli võrdlemisi palju — loengud, õpperingid, käsitöö, laul, mängud, võimlemine, suusasport jne.

Igapäev oli keskmiselt 6—7 loengut, mis algasid ja lõppesid loengule vastava lauluga. Loenguid peeti soome ajaloost ja kirjandusest põllumajandusest, tervishoiust, kasvatusteadusest, kodaniku- ja maadeteadusest. Ning peab otse imestama millise põhjaliku teadlikkuse ja oskusega viljeldi, kultiveeriti ja hingestati noori.

Loengud algasid juba kell 7 hommikul ja kestsid õhtupoolel kella seitsmeni. Keskpäev kell 12 kuni kella 4, rõkkas terve maja kangaspuie paugutusist ja noorte lõbusast laulust.

Siin tehti ka kõige suuremast skeptikust ja pessimistlikust maanoorest tõsine ning innustunua külaelu armastaja, kellele isatalu kallimaks aardeks maai:mas ja töö selles — püha rõõm; õpetati hellalt kuulatama emakese maa-mulla südametukseid, hindama isamaad ja rahvast.

Soome rahvällikool selle sõna tõsisemas mõttes ei olegi mingi kool, vaid tundub pigemini ühise armsa koduna, suure perena, kus juhatajad (neid on harilikult kaks — mees ja naine) on tervele õpilaspererele isaks ja emaks või nagu Kesk-Soomes „onuks ja tädiks“ ning õpetajad vanemateks õdedeks ja vendadeks, kes kogu päeva liiguvad õpilaste keskel lahkelt õpetades ja nõu andes. Ses ülisüdamlikus ja aatelisest õhkkonnas valmind ning hingeliselt süttind noored viivad endale ellu kaasa tõsise ühiskondliku mõtlemisviisi, selge positiivne ilmavaate, tarmuka ja jõulise elutunde, millel usku ning lootust, edasi viivat väärtust. Võin isiklikult tunnustada tõsiasja: olen saanud soome rahvällikoolist hingeliselt palju enam, kui siinsest algkoolist ja keskkoolist ühtekokku. Alles nüüd tajun õieti, mis tähendab elu, vast nüüd tean, mis tähendab — olla inimene, kanda säärast üllast nime.

ÜENÜ-lased! Julgen hellitada lootust, et ka eeloleval sügisel teie kirjust perest mõni purjetab mere taha — sinetavate järvede ning metsadega kaetud kaljumägede keskele. Ja kindel on: ülepääsematuid raskusi see ühelegi ei tee; läheb tarvis vaid tahet ja nooruslikku optimismi. Mingem, noorsoolased, sinna tuld saama — tuld, mis kunagi ei kustu!

Pärja Larsperk.

Sompas, 31. V. 32.

Kuus kuud Kanneljärvel.

Kanneljärve rahvällikool asub Ida-Soomes, Karjala piirimail.

Kuus kuud kadus lahetaga suguvendade keskel, kui unenägu. On kahju et see aeg nii

ruttu möödus. Vaid hetkeks sain tutvuda vennasrahva suure kirjandusega, ainult pealiskaudselt uurida nende ajalugu ja ainult mõne soome suurmehe eluloo ja elutöö uurimiseks jäi vabu momente.

Meie ajalugu pakub meie praegusele noorpõlvele vähe isiklikke eeskujusid: ega oska meie neidki väheseid hinnata. Vennasrahvas on sellepoolest palju rikkam. Nende suurmeeste etulookirjeldusi on tuhandeid lehekülgi. Leidsin minagi soome ajaloost mehe, keda endale eeskujuks sean.

Kanneljärve rahvällikoolis pandi peale kirjanduse, rahvaluule ja põllumajanduse, suurt rõhku veel seltskonna tegevusele ja kõnekunsti arendamisele. Iga nädal oli vaieuskoosolekuid. Töötasid veel enesekasvatuse- ja kirjanduse õpperingid. Võtsin osa kirjanduse õpperingist kus arutasime Minna Canthi loomingut. Peale selle oli poistel veel oma maatulundusring „Turpelupuskijat“, kes pidas igal esmaspäeval vaieus- ja referaatkoosolekuid. Iga kahe nädala järele korraldati õpilaste omavaheline peoõhtu kõnede, referaatide, laulude, näiden-dite ja ilulugemisega. Peoõhtuil ilmus käsiajakiiri „Kannel“. Maatulundusringil oli oma leht „Turpelupuskija“.

Olen kuulnud eestlasilt arvustavaid märkusi soome külaelu kohta, et see ajast maha jäänud, et meie külanooend moodsamalt riieatud jne. Leian soome külaelu eesti omast traditsioonirikkama, kultuurisema ja mis pääasi — jõukohasema. Meil elatakse ülejo, hoolitsetakse meeldiva fassaadi eest ning kantakse suuri õhvreid moealtareile. Laseme end hõlpsasti kiskuda lahti maast. Meie maanoored ei kuule ega tunne sel määral maahinge ega tema sosinat: Sind olen mina sünnitand ja üleskasvatand. Sinult nõuan ka truudust, hingelikku andumust!“

Sealpool lahte elatakse jõukohasemalt. Lepitakse oma käsitööga ja ka koduskoetud riitega ning küllades kannavad nägusad näitsikud enamikus pikki juukseid ega hooli kal-leist moesoenguist. Kabaree-kultuurist ei osata sealpool lahte lugu pidada. Publik põlegi vihane kui külaepeol eeskavale ei järgne moodne karglemine jazz orkestri saatel (nagu meil), vaid maitsEKad seltskondlikud mängud.

Enamasti igas külas Soomes on noorteühing ja enamikult neist oma kodud. Üldse soome külaelu on rahvällikoolide (neid on seal 55) ja noorsooühingute mõjutusel omanud palju kultuurilisi traditsioone ja meist kaugele ette jõudnud. Olen siinses rahvällikoolis kogunud palju elutarkust, omanud hulgal oskusi, leidnud häid aatesõpru, tunnud ehtsat maaõhku ja haaravat maavaimu. Keegi noorsoolane, kel kunegi peaks võimalusi koituma samuti viibida vennasrahva pool, ei kahetseks seda küll kunagi.

Julius R. Liivak.

Õpilasnootte võistlustöid.

Suvevaheaeg.

Kui palju rõõmu, kui palju lilli ja helisevat linnulaulu toob kevad, suvi! Siin suliseb väike lõbus ojake, seal pakatab puupungast õrn leheke ja mahl algab oma ringkäiku hangunud soontes. Ja üle kõige kostub lindude sillerdus, lõbus lõulaul ja hingetungiv kähöhüüd: kukku, kukku!

Ei tahaks nagu püsida enam kuskil, ei klas-sis, ei toas raamatute taga. Tunnid jäävad igavateks, õpetajate seletused tüütavateks, raamatud — need viskaksin kõige meelsamiini ahju. Väljas kutsub ju kevad, kutsub õrn kevadtul õhtuil! Oh kuid vahib ta sisse aknast, kuid paneb hüplema tolmukübemed krobelistel klassipinkidel, sosistab kõrvadesse töö-tusi, lubadusi ja kaob vast, kui õpetaja unis-tustesse vajunud lapse oma küsimisega jälle maa peale toob.

Aeg venib nagu igavik üle keerleva maa-keri, pikalt ja aeglaselt. Otse valus on viimase koolipäeva ootamine. Ja kui ta siis saabub, ei oma ükski teise jaoks enam kui vaid li-hikese käepigistuse ja lõbus „hüvasti“ sulab peaaegu tähelepanematult lõhnavasse keva-deõhku. „Oled vaba, vaba oled!“ hõiskab soontes pöörases kihutamishoos veri. Vaba-dustunne kisub välja lapse, vennaga pargi punuma esimesist kevadlillist ja vaimus-tushoos kaovad kaunid kevadepäevad ja vars-ti leiab sinisilmaline, helejuukseline laps, et kuidagi ei jõua end küllalt täis imeda keva-dest ja lõhnavast maailmast.

Ta kahmaks lilli silmadega, huultega, kui neid pole enam ja ta leiab, et ta ümber avar-dub suveilu. Suvi toob endaga lõhnavat maa-heina, toob töörohke heinaaja, kuumuse ja väsimuse. Laps kannab närbunud ristikhena higi tilkudes või puistab metsas peenikest pudedat metsarohku nagu sulgi kuivana päi-kese palavasse kaitusesse. Siis viskab lahu-tatud heintele vaatleb pikki saledaid kaski, mille ladvad näivad tõusvat taevani ja tõm-bab endasse kuiva heina magusat suvelõhna. See väsitab, uinutab, ja laps imestub, kui leiab end äkki uimasena keset metsa rahu-stavat koha ning kuivava heina aure. Alatises töös, rähkllemises kaovad päevad. Nad sarnle-vad üksiteisele värvis ja sisus, ainult üksikud vihmahood tõmbavad kirevale värviküllusele väheseks ajaks halli liniku. Neil hetkil jätkub veidi aega puhkamiseks, mõtlemiseks. Ja kui aknale langeb veekuulikesi, tunneb laps suurt soovi: minna välja ja lasta end sadada mär-jaks karastavast suvisest vihmast. Neist möö-dunud päivist ei säili hinges ainustki üksik-asjalist, selget mälestust. Nad suluvad kokku tervikuks, s u v e v a h e a j a k s.

Heiga Saage.

Nabemägi.

Mitte väga kaugel looduslikult ilusast Kei-la-Joa jõesuust, sellest läänepool asub meres

saareke või kungas, mida nimetatakse Nabe-mäeks. Oieti on ta maanina, maltsakalda järg, mis mandrist eraldatuna algul liivast leetsel-jakut sünnitades aeglaselt tõuseb ja lõpuks järsu kaldana merre langeb. Rahvas on ta Nabemäeks ristinud. Aga tugeva lainetusega või mõnedel aastaaegadel, mil meres veepind tõusnud, näeme mandrist täiesti lahutatud saart.

Nagu kõikjal maltsakaldal pole taimestiku-list ilu, nii ka siin. Mitte ainustki puud, peale kadakapõõsaste ja suurte munakivide, pole sellel künkal. Kuid ega ta pole siiski elutu: vaid mitmesuguste merelindude ja kajakate asupaik. Alati kuulduv sääil nende häälitse-mist, mis kõveneb, kui minna külastama seda omapärast lindude riiki. Ikka madalamale ja madalamale lundavad nad, peakohal suurt hä-dakisa tõstes ja alles siis usuvad nad hädaohu möödunud, kui saart linnuperega kaugele sel-jataha jättes oled asunud koduteele. Veel tükk aega heljuvad nad peakohal ja saadavad sind, kuid veel kauem arvad kuulvat nende ki-sa.

Seda mäeküngast pole jäetud ükski lindude-le. Hilissuveni, kui karjamaadel lõpeb rohi, saa-detakse talukari sellele mäele, kuna sääil ki-vide ja kadakapõõsaste vahel leidub ka rohtu karjatamiseks.

Huvitav on jälgida karja saatmist saarele. Kui veepind madal, sammuvad loomad möö-da liivast leetseljaket. On viimane aga üle-ujutatud, lähuvad loomad läbi vee. Nad on iuba nii harjunud selle vee läheduse ja rohi-kusega. Lehm astub esimeste jalgadega vette, seisatab, vaatab ringi, rüügab mõned söö-mud merevett ja hakkab siis aeglasel sam-mul liikuma, otse veest välja ulatava künka suunas. Ei tea küll kuidas toimus karja aja-mine esimest korda, kuid nüüd näivad loomad harjund selle teega ega tule mingit teelt kõr-valekaldumist või sügavale kohale sattumist. Ja kui peaks kari rikastuma mõne uue looma-ga, küllap temagi sellega harjub..

Rahva suus liigub jutt sellesse mäkke pei-detud varandusest. Põliste sõdade ajal olnud see mäekungas soodsaks pelgupaigaks sääil-setele elanikkudele. Sinna kantud ka varandus. Järsu kalda varjul olnud paadid, et kui oleks vaenlane peale tunginud, oleksid paosolijad paatidega purjetand avarale merele. Kunagi sõjaajal olnud paosolijate hulgas üks rikas vürst, kes põgenedes oma kulla jätnud suure kivi alla, mida praegu nimetatakse Keldri kiviks. Ka on alles lohk mäeseinas, milles ol-nud peidus elanikud. Veel praegu on inimesi, kes usuvad kulda olevat selle künka pöues.

Sellel saarel võib küll huvitav olla karja-poisil, kujutada ennast Robinsonina üksikul saarel ja saata igatsevaid pilke ulgumerel möödasõitvatele laevadele või tunda end pä-risperemeheana või Nabemäe kuningana oma

sarvekandjate ja nende arvutute lindude seas. Ehk kuningana supelda või lutsu visata, või otsida teokarpe, milliseid siin leidub ülirohkest, küll suuremaid ja väiksemaid. Või jälgida kuidas kajakate kisa ühineb merevoogude mühinaga. Valju meretuule eest võiks ta end kaitsta suurte kivide varjus või ehitades omne siiketest nabemäe kadakatest.

Igal suvel tahaksin pääseda Nabemäe kõrgemale tipule. näha merd, tunda ümbritsevat avarust.

Euno Siirman.

Suvisel matkal.

Möödunud suvel otsustasime külastada koolisõpradega Lõuna- ja Siida-Eesti kaunimaid maakondi: Viljandi ja Pärnumaad. Lõppsihiks oli meil Pärnu, kuid leidsime soovitava vaadelda ka üksikuid tähtsamaid kohti, mis ette tulid teel. Nii võtsime kavva Olustvere põllutöökooli, Viljandi, Oisu ja Pärnu.

Olustvere põllutöökool on tuntud pea üle terve Eesti. Oma tähtsuse, kauni asukoha, ilusate hoonete ja suure pargi tõttu kutsutakse ta endasse suve jooksul palju külastajaid. Mulle meeldis aed oma paljude viljapuudega ja suur lilleaed laialdase dahlia-istandusega. Dahliad leidub siin mitmet värvi ja liiki. Iga põõsas on isesugune, midagi ei kordu. Laiheline „Onu Tom“ erineb oma lillakasse kalduva kollase varjundiga punaka sisemusega kuldkollasest „Kuldsest Rheinist“, samuti tumepunane „Karnevali printsess“ kaunist lillast dahliast, mille erinime olen unustanud. Kuigi nad kasvavad segamini, avaldavad nad siiski tervikliku mulje. Värvid sulavad ühte, ja mis muidu nii sobimatu, ühtub siin teisega piirjoonte kadudes ühiseks vikerkaare värvides heljuvaks lillede looriks. Läbi tiheda roheline lehestiku paistavad kasvukoone veerel tumelillad rebasesaba pikad ja nõtked õied, mis näivad kaugelt omapärasena sabade metsana. Leidub ka mitmevärvilisi flokse, kirjut lilleernest ja muid suve- ja süsilille puhmasfikke. Kooli ühkuseks on siiski ta laialdane viljapuuaed oma paljude õuna- ja pirnipuudega. Üldiselt jäi meile häa mälestus sellest kaunist kohast.

Viljandi, see kena Sakalamaa linn, on asetatud looduse poolest kaunile kohale. Kades-tada võivad teda aga teised linnad vanade varemete ja kauni järve pärast. Kõige ilusamad on varemend õhtul. Tummalt ja mõjuvalt seisavad üksikud müüriosad kuupaistel, heites maapinnale mustendavaid varje. Üksikud heledad laigud vahelduvad tumedate-ga. Kui tuulehoog sahistab puieoksis, siis võib silmade ette manada pildi sinisest endisest elust. On, nagu kuuleks läbi vaikuse üksikuid ohkeid ja nuttu. Tundub, nagu liiguksid su kõrval orjad, nagu paluksid sult abi. Kuid ainult viivuks kestab see mõte, sest ju paelub su silmi kuupaistel helkiv järv. Kuu on tõmmanud ta pinnale laia valguse viiru, mis sätendab virvendades. Järv on siis võrratult ilus. Aga sama ilus on ta heledal, päikesepaistelisel päeval, kui siniseil voogel ujuvad valgete

luikedenal lootsikud. Kirgas päikesevalgus annab lõbusrohelse värvingu äärtel kasvavale kõrkjale ja kuldab üle vastaskaldal haljendava metsa.

Oisu oma kauni Põrguoruga on võitnud lähedalasuvates kohtades laialdase kuulsuse. Ju ba sinnaviiv tee on ilus ja kütkestav. Kõrged kuused mõlemal pool teed. Maa on kaetud nende okastega nagu pehme vaibaga ja on kesksuvel nii libe, et võib kukkuda. Ohk on täidetud õrnroheline vinega, mis heljub suitsuna. Lähedal vuliseb oja, mille vees peegelduvad kuused. Mida lähemale Põrguorule, seda kaunimaks muutub vaade. Iseäranis oivaline on ta seal, kus oja on paisunud miniatüürseks järveks ja kus tuleb nähtavale ilusaid kohte vastaskaldast. Siis veel paar sammu — ja Põrguorg ongi käes. Liivases seinas on suur mustav avaus. Seinu ehivad paljude külastajate nimed ja voolitud naise kaju. Oja on sellel kohal õige käre ning tas olevad kivid nii libedad, et üleminek kaunis keeruline. Oisu mõisa endises häärberis asub piimaasjanduse kool. Külastasime ka meiereid, kus valitseb nii piinlik puhtus, et kardad seal liikuda.

Nüüd läks sõit edasi Pärnu. Oma liivase ranna, kauniste parkide ja puhta välimusega on ta võitnud meie ligemate naabrite ja hõimurahva, soomlaste, lugupidamise. Rand kubiseb soomlastest ja igal sammub kuuleb nende keelt. Kirkatelt suvihommikutel on rand täis kirevat rahvahulka. Jõukamad on üürinud omale rannakorvid või kiiktoolid, kuid paljud eelistavad kuuma valget liiva. Alles kella 11—12 vahel algab tõeline rannaelu. Siis on enamjagu suvitajaid vees ja järjesti kasvab suplejate hulk. Vees käratsetakse, mängitakse palli, ajutakse ja kasutatakse teisi lõbusid, mis pakub vesi. Nii kestab see lõunani. Siis kaovad inimesed rannalt ja siirduvad parkidesse. Iga park küübib teiseni, samuti nagu lõpmatud puisteed. Nii läheb parkide rida muulini. Suur kivine tänav viib läbi sinerdava vee taevapiiri poole. Kivide vahel on hakanud kasvama lilled ja rohi. Muulil-käijate jalad on vist toonud kaasa palju mulda. Ta lõpul on tuletorn. Muuli lähedusest viib tee sadamasse. Sää! võib näha palju võõra- ja omamaaurikuid, mis ka toovad siia suvitajaid. Paar sammu sadamast — ja oledki jälle linnas.

Pärnuga lõppes meie matk. Oli nagu kahju näha valget teatrimaja kaduvat uttu. Kuid tuli leppida paratamatusega. Vagunis mõlgutasime mõtteid uuest matkast ja lõpuks otsustasime tuleval suvel külastada Põhjarannikut, et tuua kaasa uusi huvitavaid muljeid.

Hitea Jaakson.

Looke karjapõlvest.

Karjamaaks oli meil kõrge ja kuiv aru kus kasvas palju kadakaid. Siin tegime tihti tuld. Mina ja teised poisid raiusime kadakaid ja tüdrukud kandsid nad hunnikusse, siis süütasime alt põlema. See oli alles lõbu!

Meil oli karjas ka valge, suurte sarvedega oinas. See pani juba ise tähele, millal karjased sööma hakkasid, ja tuli siis jaole. Ja kui ta midagi ei saanud läks lugu alles lahti: käis põmm selga ihnsale karjasele ja „vana“ ise jooksis keelt limpsates ja mögisedes minema. Seepärast ei tohtind oinast vihastada. Kes usaldas teda narrida, selle käsi võis käia halvasti, kui polnud ligidal põõsast või kivi, mille taha põgeneda. Kord lõppes mul naljatamine õige kurvasti.

Olin teinud väikese vankri, millega teiste seas jooksin ja krõbistasin. Vanal oinal oli viisiks õhtul enne kojuminekut käia küsimas kas leiba üle jäi. Seda tema harjunud viisi ma teadsin ja hoidsin alati koorukesti oina jaoks. Täna tulin mõttele, et kui said leiba, siis vea ka vankrit, ja sidusin rattad oinajale sappa.

Esiälgu ei pannud „vana“ tähelegi, et tal vanker sabas ja luusis rahulikult mu ümber vanker kõrr-kõrr-kõrr järele. Ka siis kui panin paar kivikestki päale ei teinud „vana“ väljagi. Aga äkki märkas oinas, et midagi tuleb talle kõriseses järele. Kohe pistis ta karja sekka. Lambad nägid, et „vana“ põgeneb millegi eest, vaatasid korra kohkunult ringi ja panid ajama. Ootamatult kihutas terve lam-bakari üle aia teise taluperemehe kapsaaeda.

Võib arvata mu meeleolu, kui peremees mulle puruks sõtkitud peenraid ja näritud ja tallatud kapsaid näitas, mille eest mu palga vastutavaks lubas jätta. Vankrist olid vaid rusud veel kiviaial. . . Ega pole kerge see karjasegi elu. . .

Alfred Nei.

Meie autorid.

Vasakult Alfred N e y, kirjandi: „Looke karjapõlv“ autor, 14 a. Tapa algkooli 4. kl. õpilasi. Altea J a a k s o n, kirjandi: „Suvisel matkal“ autor, 12 a. Viljandi E. H. Seltsi algkooli 5. kl. õpilasi. Opetaja teatel väga andekas ja tähelpanuväärsete kirjanduslike huvidega tütarlaps, kelle klassikirjandid alati sisult ülihuvitavad.

Autorite Helga Saage ja Enno Siirmanni pildid toime „Eesti Nooruse“ eelmises numbris. Järgmises numbris toome Elsa Grüntali (Narvast), Uno Meili (Suislepast) ja Hugo Odrau (Riisiperest) töid. Võistlustööde võitjate pildid toome hiljem.

Klišeetööstus
V. Rebane ja Ko
Tallinn, Ala 4. Tel. 445-25

Albert Kreek †

In memoriam.

Saatuslikuks sai sulle 2. juuni 1932. a. Lahkusid Albert! Jätsid soovid, jätsid ehitatud pesa ja tuleviku lootused! Jätsid leinama perekonna, jätsid sügavasse Ieina ÜENÜ Hõimla pere, keda nii tihti raskustes lohutasid, hääs lootuses juhatusliikmena juhtisid. Ikka oli sul aega, tahet edasi rühikeds kaasa haarata hulgana noori. Rakendusid parema energia — ka siis, kui olid juba haiglane. Hõimla peres ei unustata su häatahtlikku ja isalikku juhtimist parema tuleviku suunas.

Nüüd aga pole sind enam! Kaua vaevas sind kuri haigus. . . Vägivaldselt kisti sind manalasse. . . Kuid meie järjeljäänute keskele jääb leegitsema nooruslõke, mida sülitasid sina. Kaua! Kaua! Olgu kerge sulle maakamar!

R. Usenberg.

Noored põllumajanduslikul tööl.

Kasvatasin keeduvilja.

MIRALDA KIVI.

Saaremaa Vaivere maanoorte ringi (noorte mt. klubi) õpilaskirjatööde võistlusel auhinnatud töö. M. Kivi vanemad omandasid 1929. aastal Kasti asundusest (10 klm. Kuresaarest) asundustalu. M. K. lõpetas tänavu Vaivere algkooli ning jätkab alatud tegevust Vaivere maanoorte ringi liikmena).

Aiavilja tarvitamisel on oma ajalugu. Juba ürginimene tarvitas jahisaagi kõrval taimetoite ja juurikaid. Nüüdne inimene on endisises metsapadrikuisse loonud kultuurtaimeile soodsaid kasvutingimusi. Nõudlikumad aiaviljad on ta toonud koduümbrusesse neid ühtlasi pea tundmatuseeni parandades, arendades ja maitsvamaks muutes. Praegu leiab maal vaevalt elamut, mille ümbruses poleks kasvamas aiavilja.

Võtsin läinud suvel osa Saaremaa algkoolide vahelist keeduvilja kasvatusvõistlust. Meie koolijuhataja A. Punab küsis meilt: „Kes tahavad hakata keeduvilja kasvatama?“ Käskis kodust nõusolekut küsida. Teisel päeval nõustusid 12 kaasõpilast ja ka mina. Mõne päeva pärast tuli maa-agronoom E. Martin tegelikke töid juhatama.

Tegime kava. Iga õpilasele 20 rtm. aiamaad, jagatuna kolme ossa: leht-, juur-, ja kaunviljad. Meetri laiustele peenardele pidime külvama kapsast, spinatit, salatit, peeti, kaalikat, porgandit, kurki, uba ja Ernest. Kavad joonistanud läksime Vaivere külla Riidu talu aeda, kus valmistasime peenrad, ja külvasime seemned. Erned, peedid ja porgandid külvasime maha, hiljem külitavate asemele külsime liiva ja tippisime kive.

Kodus panin kapsaseemned kasti idanema. Siis — mai keskpaigas — kaevasin maa kobedaks ja sigusaks ning külvasin herne, porgandi ja peediseemned hääs lootuses väikestesse sirgetesse vagudesse, et viljal oleks soodsam kasvada ja mul kergem neid pärast harida. Jäin sel õhtul magama ilusate unistustega...

Igal hommikul tõustes ja koolist tülles oli nüüd esimesi muresid jälgida, mis peenardel sünnib, kuid nagu kiuste ei tahtnudki vili tõusta. Siis ühel varasel hommikul leidsin isemoodi idulehti, mida kohe ema vaatama kutsusin. Minu rõõmuks tunnistas ema need peetideks. Paari päeva jooksul tõusid ka herned ja veel hiljem porgandid. Külvasin nüüd ka viimased seemned — kurgid — maha ja istutasin kapsataimed kastist peenardele. Istutamisel tarvitasin pulka nagu meile maa-agronoom õpetas. Nüüd muutus aiapilt iga päevaga. Uusi taimed ilmus peenardele ja endised kasvasid suure hooga. Mu töö näis tagajärgi andvat ja mu lootused täituvat...

Juuni alul alustasin umbrohu hävitamisega, milleks kasutasin kõblast ja kümnet sõrme. Kasvasid nad külviviljast kiiremini ning oleks nad muidu varsti oma alla matnud. 14-juunil panin

hernestele kepid, mille ümber nad end kohe sidusid. Juuni lõpul riputasin taimedest 3—5 sm ringidesse tõlialspeetrit. Siis kõplasin kõik peenrad hoolega läbi ja muldasin kapsad. Paar nädalat hiljem kastsin taimi veel vedela väetisega, mille tagajärjel kõik väga lopsakalt kasvas hakkasid. Kahjuks unustasin, et hernestele neid väetisi anda pole vaja ning tagajärjeks oli, et mu kepid varsti lühikeseks jäid ja herned neist kaugele üle kasvasid. Siis tuli aga kord kange tuul ja peksis nad vigaseks.

Agronoomi, kes ju kevadel lubas meie töid vaatama tulla, ootasime kaua asjata. Viimaks, sügise eel ilmus see oodatud küllaline — vaatas taimi, küsis kuidas neid kasvatatud, vaatas arvepidamise vihu ja andis edaspidiseid juhiseid. Märkas kohe, et hernestele salpeetrit olin annud.

Enne külmade tulekut korjasin oma töövaeva. Tasuks sain ilusaid kapsaid, kaalikaid, porgandeid, peete ja kurke ning veel 1,5 kg. spinateid, 2,4 kg. salateid ja 1,2 kg. ube. Hernes läks küll enamuses loomasöödaks, sest liigse salpetri tõttu ei valminud ta külmade tulekuks.

Esimene aasta, ega saagi nõuda, et poleks vigu. Järgmisel aastal juba tean, kuidas teha paremini ning võtan ka veel uusi nõudlikumaid taimi: kõrvitsaid, tomateid, maasikaid juure. Siis astun maanoorte ringi liikmeks ning ühiselt juba hangime siis teadmisi ja kogume kogemusi, korraldame õppereise, aiaviljade konserveerimiskursusi ja muud.

Soovisin, et ka teised õpilased armastaksid loodust, ilustaksid koduümbrust ning alustaksid aiatööd. Et ju varakult koguksime teadmisi kuidas eesti põllud ja heinamaad annaksid väärtuslikuma saagi, kuidas kari tasuks tallitajate vaeva ning eesti metski muutuks väärtuslikumaks ja kaunimaks. Vajame töökaid käsi, et meie praegu lagedad talud muutuksid ilusateks kodudeks, meie sood, rabad ja liivanõmmed tulutoovaks kultuurmaiks. Et armastaksime oma väikest Eestit!

Põllutöökoolide vahelised kõnevõistlused 1. mail seitsme esitaja osavõtul. Istuvad hindamiskomisj. liikmed: K. Liideman (vasakul), A. Tealane (paremal), J. Ümarik (seisab). Seisavad: võitja: Helmut Sanderkop (paremalt teine — Aleksandrist), Karl Sommer (paremalt kolmas — Vahilt).

ÜENÜ elust.

Hugo Salit †.

ÜENÜ Keskjuhatus 1931-32. a.

Istuvad vasakult: Vlad. Rooberg, Ed. Riisman, Ago Jõger, dr. Hans Kukk, L. Tõnson (koopt. liige). Seisavad vasakult: Aug. Meikop, Ralf Inglise, Edgar Martinson, K. Utuste (koopt. l.). puudub Keskjuhatus liige J. Utso.

ÜENÜ Keskjuhatusel saabus soome vanimast noorsooliidult kutse nende 50. a. juubelliga seotud pidustusile Kauhavas Etelä-Pohjamaal 17.—19. juunil. Pidustused algavad 17. juunil Santeri Alkio — soome suurima noorsootegelase hauasamba avamisega Laihia noorsookodu juures. Järgneb aktus ja pidu samas kodus. 18. juunil toimub Kauhavas Soome Noorsooliidu igaaastane üldkoosolek. Pühapäeval 19. juunil algavad üldpidustused rongikäigu ja esinemistega. Lühikese ettevalmistusaja tõttu loobus Keskjuhatus osavõtust.

Kutse osavõtuks saabus ka soome jõukama maakonna Satakunna Noorsooliidu laulu-päevale ja 50 a. juubelpidustusile 9.—10. juulil ilusal Kokemäel. Kavas aktus, rongikäike, laulu, võimlemist ja ujumise demonstratsioone, spordivõistlusi ja muid esinemisi. Pidustustist võtavad Tallinna noored esitusrühmadega osa. Suured põhjamaade noorsoopidustused korraldatakse 25.—27. juunil Oslos. Kutse osavõtuks saabus ka ÜENÜ Keskjuhatusel.

Kuigi esinemisvõimalused soodsad, õeldi siitpoolt ära majandusliste raskuste tõttu.

Jaanipäevaks sõidab ÜENÜ Tallina osakonnale Stockholmist külla sealse „Apelli“ liikmeskond. Siin on väljasõit rootslastega nähtud ette ÜENÜ Riisepere ja Põlli osakondadele.

Uusi ÜENÜ osakondi on peale „E. Nooruse“ nr. 3 nimetatute arjutatud:

1. Joa osakond Harjumaal, Keila-Joal, 5. märts. s. a. Aadr. Joa ag.

2. Kaali osak. Saaremaal. Asut. 20. märts-

24. mail ootamatult kustus nooroolase H. Saliti elu. Veel 21. mail tegutsemistaitelisena ja lubavana oli ta ÜENÜ Tallinna osak. sportlaskonna koosolekul, nõuandvana ja kaasaaitajana suvise sportliku tegevuskava koostamisel. Nädal hiljem, 28. V, tuli kaasvõitlejail H. Saliti põrm katta kaitseväe kalmistul liiva ja lillede alla.

Pärit oli Hugo Salit Lätimaalt, Laurast, kooliõpetaja pojana sündinud 15. aprillil 1906. Eestis teenis ta kaitseväe sundaja ja jäi ülejateenijana meie kaitsevähke. Oli sõbralikumaid kaasteenijaid väeosas, innukamaid sportlasi kaitseväes ja ÜENÜTOS. Tema jäädava lahkumise puhul (laskeharjutusel ootamatult tabanud kuuli sunnil) sõpradele-kaasvõitlejail püsivaks mälestuseks ja eeskujuks jääb lahkuu haruldane võistlusind, püüdlikkus ja lahke sõbralikkus.

H. Saliti kalmul tema kaasteenijate kõrval temale kui nooroolasele ÜENÜ lipu all leinasõnu lausab A. Meikop ning ÜENÜ Tall. os. spordiklubi nimel mälestustootusi öeldes pärja pani E. Idla.

Mälestusi muld ei mata!

sil Kaali koolimajas, kus koos oli 48 noort. Moodustati maatulundus-, spordi-, kirjanduse-, laulu-, näite-, skaut-, noorte p. risti ja noorte kofkaste eriharud ja ringid. Aadr. Masa pk.

3. Vassivere osak. Virumaal, Venevere v. Asutatud 10. aprillil s. a. Aadr. Laekvere.

4. Rääsa osak. Viru-Maidlas. Asut. 17. aprillil. Aadr. Viru-Maidla.

5. Vinni-Pajusti 24. 4. Rakvere, pk. 65.

6. Paala Viljandim. 29. 5. Aadr. Lalsi, Saha. Asumisel on osakondil Vaabinasse ja Kasepääl. Mahaarvates ajajooksul tegevuse lõpetanud (27) jääb praegu nimekirja 194 osakonda.

Tuletame ÜENÜ osakondadele meele maaosakondade vahelise „Eesti Nooruse“ tellimisvõistluste tähtaega 1. juulil nr. 3. toodud rändauhinna. Seni on tellimisrohkeusega esirinnas ÜENÜ Sompä, Aruküla, Uila ja Albu-Risli osakonnad. Toimetus.

Vast. ja tegev toimetaja **Aug. Meikop**. Väljaandja Ülemaalse Eesti Noorsoo Ühenduse Keskjuhatus. Toimetus: Eduard Riismann, Harald Nõmmik ja Juhan Jaik.

Alutaguse
spordiseltsidele

võistlemata odavate hindadega

sporditarbeid

K.-m. A. Schmidt

JÕHVI, TURUPLATS 10

Telefon 77

KLISEETOOSTUS

ARTUR HAAV

Tallinn, Suur Karja 21

Telefon 437-03

Tallinna Linnapank

Tallinn, Suur Karja ja Väike Karja t. nurgal.

Telefon: juhatus 443-40, 427-19 ja 448-39, operatsiooni
ruumides 426-75.

Omakapitalid	Kr.	603.506.59
Hoiusummad	„	4.425.842.82
Diskonteerit. vekslid ja laenud	„	4.294.544.88
Kassa reservid	„	754.610.38

Pank toimetab kõiki panga operatsioone
sise- ja välismaal.